

Bondsbomben

Auteur(s):

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4416, pagina 481, 17 oktober 2003

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Na jaren waarin de polder overzichtelijk verdeeld was tussen werkgevers, werknemers en overigen, is het strijdtoneel ingewikkelder geworden. Het kabinet heeft met de ingrijpende bezuinigingsvoorstellen een geprononceerde positie ingenomen en de twee grote vakbonden kiezen duidelijk verschillende strategieën.

De fnv is tevreden over de acties van vorige week en gaat deze week door. Zelfs de actie op de snelwegen rond Utrecht, waaraan slechts weinig vrachtwagenchauffeurs meededen, wordt op de eigen website een succes genoemd¹. Het is paradoxaal dat de fnv het enerzijds positief vindt dat het overige verkeer weinig hinder had van de acties, maar de actie wel een signaal moest geven aan het kabinet. Mogelijk acht de bond de vrachtwagens symbool voor heel Nederland. Even merkwaardig is de impliciete en soms ook geëxpliciteerde aanname dat iedereen wel tegen de bezuinigingen zal zijn omdat die immers de eigen portemonnee raken. Als de fiscale stimulans van de eigen vut of het eigen pre-pensioen wordt afgeschaft, is men toch zeker tegen de kabinetsplannen? Eigen geld eerst, zo simpel ligt dat blijkbaar ook voor een vakbond, waar solidariteit doorgaans hoog in het vaandel staat. Blijkbaar is de intragenerationele solidariteit zwaar overwogen ten opzichte van de intergenerationele solidariteit. De brede steun voor de levensloopregeling wijst op het tegendeel. De vakbond lijkt hiermee te Amerikaniseren: de tijdshorizon wordt steeds korter. Vooral in slechte tijden is dat even begrijpelijk als onverstandig. Hetzelfde geldt voor de nieuwe actieform die nu wordt ingezet: de 'smart bombs'. Hiervoor zijn geen tientallen vrachtwagenchauffeurs meer nodig, maar slechts enkele actievoerders die juist wel overlast willen veroorzaken². Dit roept de vraag op wat de bond nu eigenlijk beoogt. De acties op het spoor rond Den Haag raken het kabinet niet, terwijl het publiek het niet begrijpt of weinig sympathie toont voor de acties. Namens wie spreekt de bond dan eigenlijk? Om dit duidelijk te maken, zijn er inderdaad slimme bommen nodig.

Deze vraag reikt verder dan de klassieker over de organisatiegraad. Die neemt af, waardoor de vraag in hoeverre de bond als vertegenwoordiger van de werknemers kan optreden op strategisch gekozen momenten kan worden opgeworpen. De bond profileert zich meer en meer als vertegenwoordiger van alle burgers, waardoor het onderscheid met politieke partijen vervaagt. De onderwerpen van onderhandelen betreffen al lang niet meer alleen de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden, maar ook de koppeling, het ziekenfonds, de wao en de ww.

Minder vechtlustig opereert de andere grote bond. Het cnv liet al in een eerder stadium weten bepaald ontstemd te zijn, maar niettemin bereid tot overleg. Met ontbijt-bijeenkomsten waar de burgers aan kamerleden hun verhaal kunnen doen, wordt geprobeerd de meningsvorming te beïnvloeden. Parallel daaraan vindt het formele overleg met de bewindvoerders plaats. Zolang het kabinet bereid is zonder voorwaarden vooraf te praten is de bond dat ook, aldus voorzitter Terpstra³. Waar de ene bond openlijk de confrontatie zoekt, kiest de andere even openlijk voor de dialoog.

Hebben we hier met een havik en een duif te maken? Dat hangt sterk af van wat er achter de schermen gebeurt. Het is een publiek geheim dat de confrontaties via de media vergezeld gaan van intensieve contacten achter de schermen. Wellicht wordt het kabinet daar onder vuur genomen door een 'good guy' en een 'bad guy', opdat het binnenkort doorslaat. De vraag is wie er uiteindelijk met de buit vandoor gaat. Stel dat er, naar goed Nederlands gebruik, deze week toch weer een nieuw akkoord komt⁴. De fnv zal claimen dat dit akkoord tot stand kwam dankzij de flinke druk die de bond dankzij de acties op het kabinet heeft gezet. Het cnv zal claimen dat het resultaat mogelijk werd dankzij het continueren van de dialoog, oftewel het onderhandelen. Beide bonden weten dat ze elkaar helpen door verschillende strategieën te kiezen, want door de combinatie ervan kan het kabinet geen standaard speltheoretische reactie inzetten. Het kan immers niet zelf havik en duif tegelijk zijn en zal daarom compromissen moeten gaan zoeken. Toch lijkt het cnv de slimste bondsbom te hebben, doordat deze bond de lange termijn in beeld houdt. "Hard op de inhoud en zacht op de relatie" is een oud onderhandelingsdevies, dat zelfs bij wisselende kabinetten van pas komt. Bovendien wordt het andere langetermijnspect, het belang van de intragenerationele solidariteit, groter door de vergrijzing. Daarmee kan het cnv op punten scoren in geval de wedstrijd tussen de bonden onbeslist blijft. Vervolgens kunnen beiden zich buigen over de oude vraag naar de achterban. Opkomen voor de al dan niet werkende burgers klinkt mooi, maar een vakbond is geen politieke partij.

Fieke van der Lecq

---

¹ Zie voor het persbericht en diverse reacties www.fnv.nl

2 K. Berkhout en H. Staal, FNV zint op nieuw soort actie met veel overlast, *NRC Handelsblad*, 11 oktober 2003.

3 Zie zijn column op www.cnv.nl

4 Deze bijdrage is op dinsdagochtend 14 oktober 2003 afgerond.

Copyright © 2003 - 2004 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)